

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ
ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРЛАРИНИНГ ЖАМОАТ
ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДАГИ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАР**

Атажанов Ўткир Маматсалаевич

Жамоат хавфсизлиги университети магистранти

Аннотация: Мақолада Ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкиллаштиришнинг илмийамалий аҳамиятини ёритиш мақсад қилиб олинган. Бунинг учун профилактика инспекторларининг вазифаларини таҳлил қилинган ва моҳияти очиб берилган. Бу борада ушбу вазифаларни бажаришда ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил қилиш нуқтаи назаридан тадқиқ этиш ҳамда ҳуқуқбузарликлар профилактикасига мутаносиб шакллантириш ва такомиллаштириш муаммолари, шунингдек ҳозирги кунда ички ишлар органларининг профилактик чора-тадбирларини ташкил этишдаги айрим масалалар кўриб чиқилган.

Калит сўзлар: Жамоат хавфсизлиги концепцияси, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси, Ички ишлар органларининг таянч пунктлари, маҳалла ҳуқуқ тартибот маскани.

Аннотация: Цель статьи - осветить научную и практическую значимость организации профилактики правонарушений инспекторами-профилактики органов внутренних дел. Для этого были проанализированы задачи инспекторов по профилактике и раскрыта их сущность. В связи с этим, при выполнении этих задач, исследование с точки зрения организации профилактики правонарушений и проблем формирования и совершенствования пропорционально профилактике правонарушений, а также некоторые вопросы организации профилактики правонарушений рассматривались органы внутренних дел.

Ключевые слова: Понятие общественной безопасности, профилактика преступлений, опорные пункты органов внутренних дел, Махаллинские пункты правопорядка.

Annotation: The purpose of the article is to highlight the scientific and practical significance of organizing the prevention of offenses by preventive inspectors of the internal affairs bodies. For this, the tasks of prevention inspectors were analyzed and their essence was revealed. In this regard, when performing these tasks, a study from the point of view of organizing the prevention of offenses and the problems of formation and improvement in proportion to the prevention of offenses, as well as some issues of organizing the prevention of offenses, were considered by the internal affairs bodies.

Keywords: The concept of public security, crime prevention, strongholds of the internal affairs bodies, Makhalla points of law and order.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон Республикасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш масаласи ҳар қачонгидан ҳам долзарб даражага кўтарилди, мухтарам Президентимиз томонидан сўнги йилларда бу борада қабул қилинган фармон, қарорлар сони 20 тадан ортгани ҳам шундан далолат беради. Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш йўналишидаги ишларни “Халқ манфаатларига хизмат қилиш” тамойили асосида ташкил этишнинг мутлақо янги механизм ва тартиблари жорий этилиб, давлат органларининг жамоатчилик тузилмалари билан ўзаро мақсадли ҳамкорлиги йўлга қўйилди.¹ Хусусан, Тошкент шаҳрида — «Хавфсиз пойтахт», Самарқанд, Бухоро, Хива ва Шаҳрисабз шаҳарларида — «Хавфсиз туризм» концепциялари жорий этилмоқда. Наманган вилоятида ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш бўйича — «Орзу» маҳалласи, Хоразм вилоятида жамоатчилик назорати масканлари, Андижон вилоятининг замонавий мобил постлар ва ташвиш қурилмаларини ўрнатишни назарда тутувчи — «намунали ҳудуд», хотин-қизлар билан ишлаш бўйича — «Бухоро тажрибаси», ёшлар билан ишлаш бўйича — «Фарғона тажрибаси», жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича — «Қорақалпоғистон тажрибаси», Тошкент вилоятининг Паркент туманида — «Хавфсиз дам олиш» концепцияси, Бўка туманида Ўзбекистон Президентининг беш муҳим ташаббусини жорий қилиш тажрибаси йўлга қўйилди. Ҳуқуқбузарликлар профилактикасини “маҳаллабай”, “хонадонбай” ва “фуқаробай” ёндашув асосида ташкил этиш ва такомиллаштириш каби масалалар ҳар қачонгидан долзарб.

Албатта, бу борада соҳада тизимли ишлар ташкил этилган бўлиб, ички ишлар органлари таянч пунктларида ҳуқуқбузарликлар профилактикасини, айниқса вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида ташкил этиш, ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабабларини, уларга имкон берувчи шарт-шароитларни аниқлаш, ўрганиш ва бартараф этишга қаратилган вазифалар белгилаб олинган.

Президентимиз Ш.М. Мирзиёев таъкидлаганидек, “Ҳуқуқбузарликлар ўз-ўзидан содир этилмайди. Асосий масала ҳуқуқбузарликларнинг оқибатлари билан курашиш эмас, балки барвақт олдини олиш, содир этишга имкон берган сабаб ва шарт-шароитларни ўз вақтида бартараф этишдан иборатдир.”²

¹Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон фармони // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.12.2021 й., 06/21/27/1116-сон.

²Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 15 ноябрь куни “Тартиб-интизом ва масъулиятни кучайтириш, жиноятчиликнинг олдини олиш муҳитини мустаҳкамлаш – ҳуқуқбузарлик профилактикаси самарадорлигининг асосий омилidir” мавзусида ўтказилган видеоселектор йиғилишидаги маърузаси.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27 сонли фармонида профилактика инспекторларини уларнинг вазифа ва фаолият йўналишлари билан боғлиқ бўлмаган тадбирларга жалб қилиш ҳамда фаолиятига асосиз аралашиб тақиқланиши белгиланиб, профилактика инспекторларининг 22 та вазифалари аниқ ва равшан қилиб белгилаб берилди. Соҳада амалга оширилган ислохотлар доирасида профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликларга оид ишларни расмийлаштириш ва кўриб чиқишнинг электрон тизимли планшетлар билан таъминланаётганлиги, фуқароларнинг маъмурий ҳуқуқбузарликлар масалалари бўйича ортиқча овора бўлишининг олдини олиш, профилактика инспекторларининг вақтини тежаш, ўз вақтида ва тезкорлик билан жазо муқаррарлигини таъминлаш, куч ва воситаларни тезкор бошқариш ҳамда фуқароларнинг мурожаатларига тезда муносабат билдириш имконини бермоқда. Умуман олганда профилактика инспектори бугунги кунда энг машҳур касблардан биридир. Бу ҳар доим ҳам шундай эди: ҳеч бўлмаганда таниқли “Қишлоқ изқувари” филмидан участка нозири Анискинни эсланг. Профилактика инспекторлари жиноятларни тергов қилмайдилар, аммо терговолди суриштириш ишларини олиб борадилар, камдан-кам ҳолларда улар шов-шувли жиноятларда ҳибсга олишда қатнашадилар, лекин қоида тариқасида уларга фуқаролар ҳуқуқий муаммолари юзага келганда биринчи навбатда мурожаат қилишади. Профилактика инспектори бугунги кунда Республикамизда жамоат хавфсизлигининг кичик бир бўлаги бўлган жамоат тартибини таъминлаш вазифаси юклатилган ички ишлар идораларининг энг қуйи бўғини бўлиб, уларга фуқаролар томонидан жуда кўп масалаларда мурожаатлар бўлади. Ушбу мурожаатларга профилактика инспектори ўз вақтида, тезкор равишда жавоб бериши зарур бунинг учун у етарли даражада ҳуқуқий билимларга эга бўлиши керак. Агар профилактика инспекторининг маъмурий ҳудудида бирор ҳуқуқбузарлик ҳодисаси юз берса, у воқеа жойига борадиган биринчи ходимдир. Шунингдек у ўз хизмат ҳудудида жамоат тартибини ҳимоя қилиш билан ҳам шуғулланади. У профилактик рўйхатга олинганлар билан доимий иш ташкил қилади. Бугунги кунда ҳар бир маҳаллада профилактика инспектори бўлиб фуқаролар учун қулай бўлиши мақсадида улар маҳалла фуқаролар йиғини билан бир бинода фаолият олиб боришлари белгиланиб, уларга хизмат хоналари ажратилган ва уларнинг компьютерлари тезкор интернет тармоғига уланган.

Профилактика инспектори лавозимида фаолият юритиши учун ички ишлар ходими аввало олий юридик маълумотга эга бўлиши керак, чунки буни унинг маҳаллада олиб борадиган фаолияти ва хизмати тақазо қилади. Ҳозирги вақтда уларнинг аксарияти фуқаролик университетларини тугатганликлари сабабли профилактика инспекторларининг ҳуқуқшунослик ўқишларида ўқишлари учун

мухтарам Президентимиз томонидан алоҳида қарор қабул қилинди. Шунга кўра Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 30 ноябрдаги “Ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг юридик йўналишдаги билимларини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-23 сонли қарорида “Ички ишлар органлари учун мутахассислар тайёрлашнинг янги тизимини жорий этиш, ички ишлар органларида олий юридик маълумотга эга кадрларга бўлган эҳтиёжни тўлақонли қондириш, шунингдек, Янги Ўзбекистон шароитида ички ишлар органлари профилактика инспекторлари олдида турган муҳим вазифаларнинг самарали амалга оширилишини таъминлаш” белгиланди.

Профилактика инспекторининг маҳалладаги иш фаолияти давомида асосий муаммолардан бири бу маст ҳолатда содир қилинадиган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишдир, чунки мастлик натижасида кўпгина ҳуқуқбузарликлар ва жиноятлар, оилавий бахтсизликлар содир бўлади. Бу борада профессор И.Исмаилов “Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлигининг қўшма қарори ишлаб чиқилиб, шаҳар-туман ИИБларга ҳуқуқбузарлик содир этганлиги олиб келинган ва маст ҳолатда эканлиги гумон қилинган шахсларни (транспорт воситасида ёки пиёда эканлигидан қатъий назар) ҳам мастлик даражасини аниқлаш учун ҳар бир шаҳар-туман ИИБлари навбатчилик қисмларига 1 (бир) донадан алкотестер мосламалари билан таъминлаш лозим”лигини таъкидлаган.”³ Ўйлашимча мазкур таклифнинг амалга ошириши профилактика инспекторларига анча енгиллик бўлган бўларди. Шунингдек профилактика инспекторлари олдида турган муаммолардан бири бу нотинч оилалардаги зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлардир, ушбу турдаги ҳуқуқбузарликлар ҳам кўпинча ичкиликбозлик билан боғлиқ бўлади.

Жаҳонда оиладаги зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича айрим давлатларда махсус қонунлар қабул қилинган бўлиб, мазкур қонун ҳужжатлари асосида оиладаги низоларни ҳал қилиш, ундан жабрланган шахсларга ижтимоий, тиббий, руҳий, ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича махсус марказлар ташкил этилган. Лекин ушбу марказларга оила аъзолари томонидан зўравонлик ишлатилиши оқибатида жабрланган шахсларнинг аксарияти мурожаат қилмаслиги натижасида оиладаги зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг латентлик даражасини юқорилиги сақланиб қолмоқда. Бу эса ҳуқуқни қўллаш амалиётида шу каби муаммолар юзасидан илмий-назарий ва амалий ечим топишни тақозо этмоқда. Таъкидлаш керакки, кўпинча оилада аёлларга нисбатан жисмоний ва руҳий зўравонлик

³ И.Исмаилов. “Жамоат хавфсизлигини таъминлашни такомиллаштириш истиқболлари” Ўзбекистон Республикаси ИИБ академиясида 2022 йил 4 ноябрда ўтказилган «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепцияси: натижа ва истиқболлари республика илмий-амалий конференцияси материаллари тўплами Тошкент-2022, 10-6

ишлатиш ҳолатлари содир этилиб, уларнинг руҳий ҳолати бузилади ва бунинг оқибатида шахсга қарши жиноятлар содир этилади.⁴

Хусусан оилавий можаро пайтида ҳуқуқбузарни ички ишлар таянч пунктига профилактик суҳбат ўтказиш учун олиб бориши, жамоат жойида спиртли ичимлик ичганлиги аниқланган тақдирда уни жарима қилиши ёки мастлик даражасига қараб тиббий хушёрхонага вақтинчалик муддатга жойлаштириши мумкин, ҳозирги кунда шунингдек жабрланувчига ҳимоя ордерлари бериш орқали мазкур масалаларни ҳал қилинмоқда. Агар ҳимоя ордерида қўйилган чекловлар бузилса бунинг учун алоҳида маъмурий жавобгарлик белгиланган бўлиб суд орқали маъмурий қамоққа олиниши ҳам мумкин. Шундан кейин ҳам жабрланувчига тазйиқ ва зўравонлик содир қилишда давом этса, ўйлашимча жабрланувчини ҳар бир ҳудудда **“вақтинчалик бошпана”** ташкил этиш орқали давлат томонидан муайян муддатга ҳимоя қилиш орқали ушбу муаммони ҳал қилиш мумкин. Бошпанада жабрланувчи муайян муаммоларни ҳал қилиш учун қолиши, шунингдек, муайян вақт ўтиши билан ўз яшаш уйига қайтиб, турмуш ўртоғи билан биргаликда яшашга қарор қилиши ҳам мумкин. Бугунги кунда психологлар, ижтимоий ишчилар ва бошқа манфаатдор томонлар ёрдамида оилавий вазиятни бошқа йўл билан ҳал қилишга ҳаракат қилиш учун кўплаб воситалар яратилди. Шундай бўлсада бу механизм мукамал эмас. Шу сабабли оилалардаги муаммоли ҳолатларнинг олдини олиш учун қуйидагиларни тақлиф қиламан:

-Биринчидан: Оила-турмуш доирасидаги муносабатларга учинчи шахс аралашуви аниқланган тақдирда Ўзбекистон Республикаси тегишли кодексларида жавобгарликнинг белгиланиши;

-Иккинчидан: Тазйиқ ва зўравонликдан жабрланган хотин-қизларга берилаётган ҳимоя ордерларининг амал қилиш муддати 1 ой қилиб белгиланган бўлиб бу муддат зўравонлик содир этган ёки содир этишга мойил бўлган шахс зўравонлик хулқ-атворини ўзгартириш учун камлик этмоқда. Шунини инобатга олиб тазйиқ ва зўравонликдан жабрланган хотин-қизларга ҳимоя ордери бериш давомида содир қилинган ҳуқуқбузарлик ҳамда жиноятларни оғирлик даражасини инобатга олган ҳолда ҳимоя ордери муддатларини 3 ой, 6 ой ҳамда 1 йил қилиб белгиланиши;

-Учинчидан: Тазйиқ ва зўравонликдан жабрланган хотин-қизларнинг аксарияти ичкиликка ружу қуйган турмуш ўртоқлари томонидан содир этилмоқда. Шу сабабли соғлиқни сақлаш бошқармалари билан ҳамкорликда Наркология диспансерида даволанувчилар учун мўлжалланган жойларни сонини кўпайтирилишини ташкиллаштириш.

⁴ А. С. Турсунов, А. Ш. Муродов, “Хотин-қизларга нисбатан зўравонликнинг профилактикаси: Франция тажрибаси” Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академиясининг ахборотномаси. — 2022. — № 4 (55) 111-бет

Профилактика инспекторлари тунги вақтда хизмат олиб бораётганда афсуски, стандарт вазиятлар мавжуд эмас. Бизнингча профилактика инспекторлари тунги хизматни миллий гвардия ходими билан биргаликда амалга оширгани мақсадга мувофиқ. Шу маънода рус олими Ю.М.Антоняннинг “Жиноятчиликни тўла йўқ қилиб бўлмайди у фақат жамият билан бирга барҳам топиши мумкин”⁵ деган фикрлари ва ўзбек олимлари Х.Т.Одилқориев ва И.Т.Тулътеевларнинг “Жиноятчиликка қарши курашишни амалга оширишда уни таг-томири билан бутунлай тугатиш мақсади ҳаққоний эмас, жиноятчиликнинг ҳолати унга қарши курашнинг шарт-шароитларидан кўриниб турибдики у баъзан самарали баъзан эса самарасиздир, чамаси жиноятчиликни бутунлай йўқ қилиш ниҳоятда мураккаб ва тўла амалга ошмайдиган орзу бўлса керак”⁶ деган фикрлари бирмунча пессимистик кўринсада, ҳақиқатга яқин. Чунки америкалик криминолог Танненбаум таъкидлаганидек, “Жиноят ҳам... жамият каби абадийдир... Мавжуд бўлмаган утопиядан ташқари жиноятни йўқ қилиб бўлмайди, деган фактларга дуч келган маъқул. Жиноят – касаллик, телбалик ва ўлим каби абадий ҳодиса”.⁷ Шундай бўлсада ўз худудида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда профилактика инспектори замон билан ҳамоҳанг бўлиб ўз фаолиятини такомиллаштириб кундалик тажриба ва амалий кўникмаларини бошқа профилактика инспекторлари билан ўртоқлашиб, ички ишлар органларидаги уста-шогирт аъъанасига мувофиқ равишда иш ташкил қилса анча самарали натижаларга эришиши мумкин. Бу тажриба ва маслаҳатлар ёрдамида кўпинча профилактика инспекторнинг воқеа жойига борганда айтган тўғри сўзи, берган маслаҳати ёки ҳаракати билан можаронинг янада қизгин тусга айланмасидан олди олиниши мумкин. Албатта профилактика инспектори ўз фаолиятини ёлғиз амалга оширмайди. Профессор И.Исмоилов таъкидлаганидек “Тадқиқотлар шуни кўрсатмоқдаки, жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимида амалга оширилаётган ислохотлар талабларидан келиб чиққан ҳолда жамоат хавфсизлигининг объектлари ва субъектлари ўзаро алоқадорлигини куйидагиларда кўриш мумкин:

а) ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларида вужудга келадиган муносабатлар, шу жумладан барча тармоқ, тизим, объект ва ҳудудларда хавфсизлик талаб ва қоидаларини ўрнатиш, уларга риоя этишни таъминлаш жараёни, шунингдек уларни тўлиқ ва самарали тартибга солинмаслиги ёки амалга оширилмаслиги ҳамда табиий ва экологик жараёнлар натижаси(оқибати)да келиб чиқадиган таҳдид ва тажовузлар **жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг объектлари** ҳисобланади;

⁵Теоретические основы предупреждения преступности М-1977. Стр 30-31

⁶Х.Т.Одилқориев ва И.Т.Тулътеев Жиний ҳуқуқий сиёсатни либераллаштириш:зарурат ва омиллар. Ҳуқуқ-Право-Law 2002 й. №1, 8-б

⁷Блувштейн Ю.Д., Зырин М.И., Романов В.В. Профилактика преступлений. – Минск, 1986. – С. 7.

б) ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларида вужудга келадиган муносабатларни тартибга солиш бўйича қонун ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилиш, улар ижросини назорат қилиш, барча тармоқ, тизим, объект ва ҳудудларда хавфсизлик талаб ҳамда қоидаларини ўрнатиш, уларга риоя этишни йўлга қўйиш, шунингдек уларни тўлиқ ва самарали тартибга солинмаслиги ёки амалга оширилмаслиги ҳамда табиий ва экологик жараёнлар натижаси(оқибати)да келиб чиқадиган таҳдид ва тажовузларнинг олдини олиш, зарарсизлантириш, бартараф этиш, бу соҳада содир этилган маъмурий ҳуқуқбузарлик ва жиноятлар учун айбдорларга нисбатан жавобгарлик муқаррарлигини таъминлаш бўйича фаолият олиб боровчи ваколатли давлат органлари, уларнинг мансабдор шахслари ҳамда иштирок этувчи фуқаролик жамияти институтлари ва фуқаролар **жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг субъектлари** ҳисобланади;

в) жамоат хавфсизлигини таъминлаш объектларининг ҳақиқий ҳолатини билиш бир томондан уларга таъсир этиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи субъектлар таркибини, вазифа ва ваколатларини аниқлаштиришга, иккинчи томондан улар фаолияти самарадорлигини ошириш ва бугунги кун талабларига жавоб бера оладиган тизим яратиш истиқболларини белгилашга хизмат қилади;

г) жамоат хавфсизлигини таъминлаш субъектлар тизими, вазифа ва ваколатларини, шунингдек фаолият йўналишларининг ҳақиқий ҳолатини билиш жамиятдаги ижтимоий муносабатларни тартибга солишдаги бўшлиқ ва зиддиятларни барараф этиш, барча соҳа, тизим, объект ва ҳудудларда хавфсизлик талаб ва қоидаларини, уларни ўрнатиш ҳамда уларга риоя этиш жараёнини, шунингдек мавжуд тажовуз ва таҳдидларни ўз вақтида аниқлаш, олдини олиш, зарарсизлантириш, бартараф этиш, уларга қарши курашнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқиш имконини беради.⁸

Профилактика инспекторлари барча хабарларга, жиноятларга ва ҳодисаларга муносабат билдирадилар ва профилактик ишлар олиб борадилар. Келгусида нохуш ҳолат такрорланмаслиги учун профилактик тадбирлар ҳам самарали ва манзилли бўлиши учун буни қандай ўтказишни аниқ тушуниш керак. Нохуш ҳолатларнинг олдини олиш учун профилактика инспектори воқеа жойига жанжалли ҳолатнинг олдини олиш мақсадида воқеа содир бўлган жойда яшовчи маҳалла фаоли билан бирга ташриф буюриши шарт деб ўйлайман. Бунинг учун маҳалланинг ҳар бир кўчасидаги хонадонларда яшовчи обрўли, зиёли, шу ерда яшовчиларни яхши танийдиган фуқароларни профилактика

⁸ И.Исмаилов, М.Холматов “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш объектлари ва субъектларининг ўзаро алоқадорлиги” Davlat boshqaruvi sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni bartaraf etish mehanizmlarini takomillashtirish masalalari” mavzusida respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi <https://inlibrary.uz/index.php/issues-improving/article/view/12573>

инспектори ҳамкорликка чорлаши, зарур ҳолларда уларга муаммоларни ҳал қилишда қонун доирасида ёрдам бериши мақсадга мувофиқ. Албатта шундай вазиятлар бўладики бунда, белгиланган маҳалла фаоли топилмай қолиши мумкин шу сабабли бундай маҳалла фаолларини иложи борича кўпроқ излаб ҳамкорликка жалб қилиш керак.

Муқаддам судланган маъмурий назорат қонуни таъсири остига тушувчи шахслар билан ишлашда ҳам бир қатор муаммолар учрамоқда яъни: маъмурий назорат қонуни таъсири остига тушувчи шахслар ўз уйларида ўзи каби судланган шахсларни йиғиб ёки бошқа ҳолатларда спиртли ичимлик ичиб, натижада ҳар қил кўнгилсиз ҳолатлар (оилавий жанжал, ўзаро келишмовчилик ва ҳаказо) содир бўлмоқда. Бундай ҳолатда илгари судланган шахсга нисбатан қандайдир таъсир чораси қўллаш имконияти мавжуд эмас, яъни, илгари судланган шахсни уйда спиртли ичимлик ичганлиги учун маъмурий ҳуқуқбузарликка тортиб бўлмайди, шунингдек унга нисбатан маъмурий назорат ўрнатиб, қандайдир чекловлар қўллаб бўлмайди, чунки, Ўзбекистон Республикасининг “Жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган айрим тоифадаги шахслар устидан маъмурий назорат тўғрисида” ги Қонунининг 8-моддасида илгари судланган шахслар жазони ижро этиш муассасаларидан озод этилганидан кейин бир йил ичида икки ёки ундан кўпроқ маъмурий ҳуқуқбузарликларни содир этганлигидан далолат берувчи материаллар асосида маъмурий назорат ўрнатилиши қайд қилинган. Худди шу сабабдан ўйлашимча мазкур қонунга қуйидагиларни инобатга олган ҳолда ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш мақсадга мувофиқ:

-Биринчидан: Жиноят содир қилишга мойил бўлган илгари судланган шахсларни маҳалла раисининг ушбу муқаддам судланган шахсга маъмурий назорат ўртаниш ҳақидаги таклифи ёки тавсифномаси билан ҳужжатларни судга тақдим қилган ҳолда маъмурий назорат ўрнатиш;

-Иккинчидан: Мазкур шахсни спиртли ичимлик ичиб, уйда низоли ҳолатни юзага келтирганлиги сабабли ёки икки ва ундан ортиқ маротаба наркологиya диспансерига олиб борилганлигидан далолат берувчи ҳужжатлари ҳамда оила аъзоларининг аризалари асосида маъмурий назорат ўрнатиш амалиёти йўлга қўйиш.

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки ушбу таклифларни амалиётга жорий қилинса, юқоридаги тоифадаги шахсларни назорат қилиш кучаяди ва бу билан бундай тоифадаги шахслар томонидан содир этилиши мумкин бўлган келгусидаги нохуш ҳолатларнинг олди олиниши ёки камайишига эришиш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон фармони // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.12.2021 й., 06/21/27/1116-сон.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 15 ноябрь куни “Тартиб-интизом ва масъулиятни кучайтириш, жиноятчиликнинг олдини олиш муҳитини мустаҳкамлаш – ҳуқуқбузарлик профилактикаси самарадорлигининг асосий омилдир” мавзусида ўтказилган видеоселектор йиғилишидаги маърузаси.

3. И.Исмаилов. “Жамоат хавфсизлигини таъминлашни такомиллаштириш истиқболлари” Ўзбекистон Республикаси ИИВ академиясида 2022 йил 4 ноябрда ўтказилган «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепцияси: натижа ва истиқболлари республика илмий-амалий конференцияси материаллари тўплами ТОШКЕНТ-2022 10-б

4. А.С. Турсунов, А. Ш. Муродов, “Хотин-қизларга нисбатан зўравонликнинг профилактикаси: Франция тажрибаси” Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академиясининг ахборотномаси. — 2022. — № 4 (55) 111-бет

5. Теоретические основы предупреждения преступности М-1977. Стр 30-31

6. Х.Т.Одилқориев ва И.Т.Тулътеев Жиноий ҳуқуқий сиёсатни либераллаштириш: зарурат ва омиллар. Ҳуқуқ-Право-Law 2002 й. №1, 8-б

7. Блувштейн Ю.Д., Зырин М.И., Романов В.В. Профилактика преступлений. – Минск, 1986. – С. 7.

8. И.Исмаилов, М.Холматов “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш объектлари ва субъектларининг ўзаро алоқадорлиги” Davlat boshqaruvi sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni bartaraf etish mehanizmlarini takomillashtirish masalalari” mavzusida respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi <https://inlibrary.uz/index.php/issues-improving/article/view/12573>